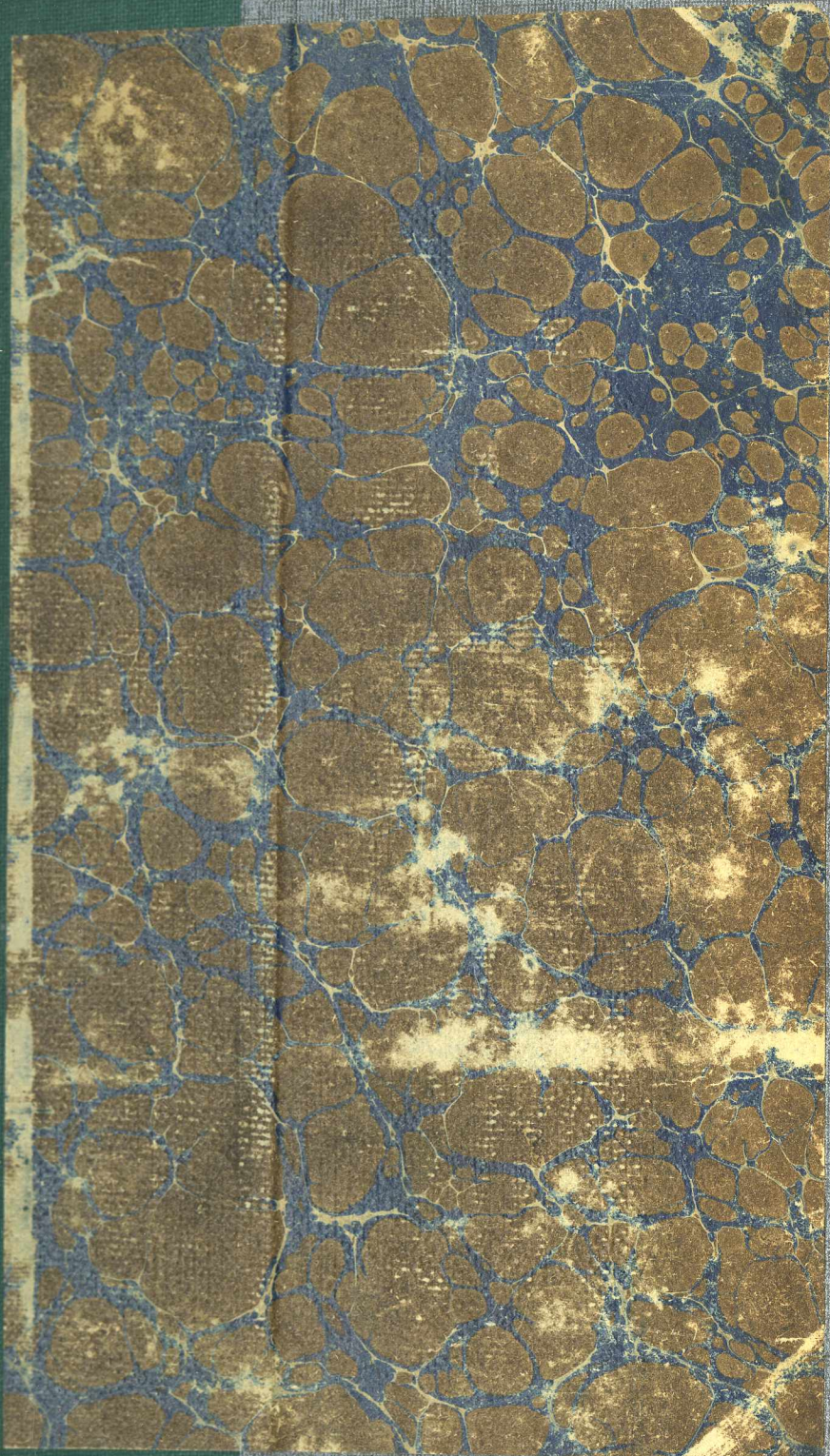

Politikai
röpiratok.

116.

A nagy-arádi p. Somogyvármegyei or-
tensé-területi conssa

116
971

P. Székelyi k.
vagyis Jina.
B. J. J.

NÉPSZERŰ FÖLVILÁGOSÍTÁS

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉSI JOBB- ÉS BAL-
OLDALRÓL.

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL

A BALKÖZÉP KÖPENYE ALATT IZGATÓ

SZÉLSŐ BALPÁRTRA.

4.

Handwritten text in blue ink, including a signature and a date: 1848. szeptember 15.

NÉPSZERŰ FÖLMELEGESÍTÉS

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉSI JOBB- ÉS BAL-

OLDALRÓL.

KÜLÖNÖS TERVEZETTEL

A BALKÖZÉP KÖFENYVE ALATT IEGATO

SZÉLESŐ BALPÁNTYRA.

„Átok fogta meg a magyart,
Mert az soha együtt nem tart.“
Ez a mi szomorú nótánk,
Most is nagyon illik reánk.

* * *

Mivel — hála Istennek — nincs más ellenségünk: tehát ellenségei vagyunk egymásnak; mivel nem kell küzdünk más nép, más nemzet ellen, sem a német, sem a horvát, illyr, rác, oláh, szász, tót, muszka ellen, mint kellett 1848 és 1849-ben: tehát küzdünk egymás ellen; a magyar a magyarral farkasszemet néz; s mint a tigris lesi az alkalmat, hogy megrohanja szomszédját, barátját, atyafiát. És miért? Igazán szólva, haszontalanságot; egyedül a tudatlanság s félreértés vagy meg nem értés miatt úgy, hogy a mi bajunk, veszedelmünk csak a próféta szavai szerint közlög: „elvész a nép, mely tudomány nélkül vagyon!“

A magyar nép mostani pártoskodásának, egyet nem értésének okát, forrását s egész történetét előadni, s a jámbor földművelő népet fölvilágosítani próbálkozom ezennel.

Mindnyájan tudjuk, hogy a 48-ki véres háborúnak, a magyar forradalomnak mi vége lett? A leverettetés, a leigáztatás, kegyetlen üldöztetés, terhes adóztatás; mindnyájan tudjuk, hogy 1849 után sok éveken keresztül a bécsi német kormány mint turbékolt a magyar nemzet vagyonában és vérében; tudjuk, hogy mennyiszor támadta meg a magyarnak anyagi és szellemi javát, becsületét, erkölcsét, val-

lását, törvényét, egyszóval mindenét, a mi édes az embernek a nap alatt, csak azért, hogy boszuját rajtunk kitölthesse. Hanem, mint minden boszú utoljára magát is fölemészti: úgy a német kormány is magának ásta meg a sötét vermet.

Koronás királyunk Ferencz József, — a ki 1848-ban 18 éves korában léptettetett föl a kormányra, — mihelyt úgy gondolkozhatott, mint férfiú: látta az összes birodalom fölött tornyosuló rettentő felleget, a népeknek elégületlenségét; sőt tapasztalta is az e forrásból fakadt, iszonyu csapást, s azért, a mily mértékben szabadulhatott az őtet környező tanácsadók hatalmából: oly mértékben közeledett a népekhez, az alattvalókhoz, hogy azoknak bajain, panaszain enyhítsen, s velök egyetértve orvosoljon. Így történt, hogy 1861-ben a keserőséggel illetett magyarokat felszólította, hogy egy nagy gyűlésre, országos gyűlésre seregéljenek fel Pestre, tanácskozni az ország állapota fölött.

A magyar küldöttek vagy követek oly mély sebeket, számtalan fekélyeket mutattak föl az ország testén, hogy ezeknek orvoslásától, a kivánságok teljesítésétől megrettenve, a fejedelem eloszlatta az országgyűlést minden eredmény nélkül. Ismét Bécsben fújták a magyar ember nótáját, s nekünk a szerint kellett járni.

De csakugyan ütött a bécsi kormány órája; s mivel a fejedelem önmön szemeivel látta, s keserűen tapasztalta, hogy oly kormány, mely a népeket koldusokká, s elégedetlenné, magát a Fejedelmet is szegénynyé s erőtlenné teszi, fön nem állhat: azért ujra összehívta a magyar országgyűlést 1865-ben.

És hogy most komolyan akart javítani, munkálni: előre ígéretet tett, hogy ő mindazon törvényekre, melyeket a magyar országgyűlés ujonan alkot, ugyszinte, melyeket a régiekből jónak itél, szóval: a magyar törvényre, magyar alkotmányra meg fog esküdni, hogy azt ő maga is megtartja, s másokkal is megtartatja. A magyar király esküje egyszerre

történhetik a koronázással; a király megesküdtött, a magyar országgyűlés koronázott.

Ez volt az új egyesség kezdete, fundamentoma, mely mivel 1867. évben történt, 67-ki alapnak, egyességnek mondatik.

Azonban, a magyar 3—400 követ közt kezdettől fogva voltak olyanok, kik ellenezték ezt a kiegyezkedést, koronázást, s ők hallani sem akartak oly uralkodóról, a ki nekünk is, a németnek is egy személyben feje legyen, s azért a német, vagy helyesebb néven osztrák császártól teljesen elválni, független kormányt alapítani akartak. Mig mások ezt a szélsőséget megsokalva, — melyre csak azt mondhatták ez időben: sokat akar a szarka, — az 1848-ki törvényeket egyszerre és teljesen életbe léptetni kívánták.

Mind a két pártiak kisebbségben maradtak, s azért haragudtak annyira, hogy az országgyűlés hajlékában, a törvényhozásnak eme templomában, nem is ültek egymás mellé úgy, mint szoktunk a templomban, kinek hol helye jut; hanem a terem baloldalára huzódtak; még pedig a szélsőségben járók a balszélére, a mérséklettebbek középtájjra telepedtek le. Ezért nevezik őket országszerte baloldaliaknak, balpártnak, még pedig középbal, és szélsőbalnak, mig a jobboldalon ülőket jobboldalnak, s bölcs vezéröktől, Deák Ferencztől: Deák pártnak.

Elkezdődött hát a nagy munka: külön, önállólag, nem a bécsi ministerek, hanem magyar férfiak által kormányozni.

Az egyességnek első jótéteménye az lett, hogy a magyar 3—400 követ közül felelős miniszterek neveztettek ki; természetesen olyanok, kiknek eddigi jó hirnevében, becsületében, igazságszeretetében, hazafiságában és tudományában legjobban bízott a közvélemény; a kik 48—49-ben is ott voltak a küzdők előtt, smár egy halált kiszenvettek. S mivel egytől egyig épen olyak választattak, kik a békés egyességben s koronázásban belenyugodtak, kik a 67-es alapot elfogadták, tehát a jobb-

oldaliak közül; azért látni való, hogy a mostani miniszterium, a mostani kormány jobboldali, mérsékelt; s emlékezzünk vissza, ennek 3 évvel ezelőtt, az egész ország lelkesülve örvendett.

A ki már most az ország lakosai közül ama jeleseknek ismert ministereket, terhes és mindenkor számadásra vonható munkásságukban, ha mással nem is, legalább helyeslésével segíti: az a jobboldalhoz tartozik; a kik pedig e kormányférfiakra és az országgyűlés nagy többsége által megparancsolt munkájukra kigyót, békát kiáltoznak: azok baloldaliak.

A választás mindenkinek teljes szabadságában áll. Elvált tehát a magyar ügy a némettől, melylyel ugy össze volt keverve, mint a hogy a kártyát összekeverik. A válás, csak két testvér közt is, osztzkodással jár együtt. Itt is meg kellett mondani, mi a miénk, mi a sógoroké? Ez a válás, ez az osztkozás nem új dolog, ezt szerette volna végrehajtani a magyar 300 év óta. Azonban, mint minden hosszú pörnek, ugy ennek is az lett a következése, hogy nem vagyonon s hasznos örökségen kellett osztzni, hanem adósságon, temérdek adósságon, mely, fájdalom, betáblázva vagyon a föld uralkodóinak hitelező könyveibe nem csak a német földekre, hanem a magyar korona birtokaira is, s előbb vagy utóbb meg kell azt fizetni a 77-ik unokájának is.

A szomorú osztkozás így történt:

A magyarok közt sok levén a prókátor, ennek lehet köszönni, hogy egyességre tudtak lépni a németekkel, hogy mikor e közös adósságból egy forintot lefizetnek, azon egy forinthez Magyarország 30 krt. ad, Ausztria pedig 70 krt., tehát két annyinál is többet.

A fizetésnek s közös költségnek ezen mértékét, mely szerint a magyar 30 százalékot fizet, a német pedig 70-et, nevezik quótának, magyarosan hányadnak.

A ki már most az ország lakosai közül, belátva azt, hogy nem bujhatni ki ezen fizetés alól, (mert ha lehetne, bizony megtették volna a jobboldaliak is) és inkább ad önkényt, békével keveset, mintsem erőszak útján vegyenek el többet, tehát ezt elfogadja, vagy a követek által történt elfogadását helyesli: az jobbpárti; a ki pedig azt mondja: nem adunk semmit, nem segítünk fizetni semmit, s a ki e célra fizet, az hazáját adja el, s így még tovább is pörölni akar, ez az ember a balpárthoz tartozik.

Szabad az ítélet, szabad a választás. De hát hol csinálják az efféle egyességet? És micsoda tolmács az, ki a magyart a némettel így összehozza, s megérteti. Hiszen ily nagy dolgot az országgyűlés tudta s beleegyezése nélkül nem lehet megállapítani. A magyar országgyűlés pedig sokkal nagyobb urnak tartja magát, — igen helyesen, — mintsem hogy ő menjen a bécsi országgyűlés eleibe egyezkedni, viszont a bécsi országgyűléstől sem lehet követelni, hogy ő jöjjön Pestre; mert e két országgyűlés teljesen egyenlő jogu, egyenlő méltóságú, egymástól független, egyik a másiknak nem parancsol. Azt találták hát ki, hogy mivel mégis csak szót kell érteni egymással, mert a néma gyerekek anyja sem érti szavát: válasszon mind a két országgyűlés a maga emberei közül bizonyos számú egyéneket, természetesen olyanokat, kikről már jól tudja, hogy hazájok javát, boldogságát munkálni akarják is, tudják is; és ezek külön-külön összeülve egyezkedjenek. Ezt a két országgyűlés küldötteiből álló tanácskozást nevezik delegatiónak.

A ki már most, az ország lakói közt belenyugszik az eljárásba, s míg mást, jobbat kigondolhatnak követeink, ezt helyesli: az jobbpárti; a ki pedig nem akar alkuba becsátkozni; de még csak szóba se állani a szomszéd népekkel; kikkel kereskedés, régi és új viszony köt össze, kikkel együtt kell fentartani egy közös konyhát, habár külön kamarából is, a ki se tudója, se látója nem akar lenni a de-

legatióknak, s azokat, — kik ebben, az országgyűlés többsége által rájuk parancsolva mintegy résztvesznek, — hazaárulóknak nevezi, s inkább apellál muszkára, burkusra, francziára: az a bal- szélső balhoz tartozik.

Együgyü embernek nehéz, de szabad a választás!

Ha sok szóváltás lehetett a közös adósságon, szintén annyi volt a katonaságon. A magyar országgyűlés általában szerette volna a német seregben szolgáló magyar katonákat mind tüstént haza hozni, és közös hadseregbe soha katonát nem adni; hanem az előrelátók, — a mellett, hogy lehetetlen, kivihetetlen, — meg is magyarázták a dolgot, hogy ez nem jó lenne ránk nézve; nem:

1-ör azért, mert ha nem adunk közösen őrt álló katonákat: könnyen ugy járhatnánk a résen álló ellenséggel, mint a Tiszával a tizamellékiek; oda hagyta mindenki a drága töltéseket, senki sem vigyázott: a Tisza elszaggatta a gátot, eldöntötte a szép vetéseket, s a gondatlanság és fukarság millió károkat okozott. Igy lephet meg a külső ellenség minket is. De nem jó lenne reánk nézve

2-or azért, mert így minden rendes katonatartás egyedül a mi erszényünkből kerülne ki, — a mi kétszeres adót vonna maga után; így pedig, a mig áll a közös hadsereg, csak 30 krt adunk számukra akkor, midőn a bécsiek 70 krt, mert ez is közkölségnek tekintetik, oda pedig mint láttuk, többet nem fizetünk.

Addig hát, de csakis addig, mig megerősödünk, s az adósságot egykissé kiheverjük, nem fosztja meg Magyarorszag az összes birodalmat fegyveres erejétől, katonáitól, hanem lassankint leszállítja, kevesebb főre apasztja, s a helyett itthon a tiszta magyar honvédséget — a mi kevesebbe kerül, időnként szaporítja.

A kik már közölünk ezt az óvatos előgondoskodást helyeslik: azok jobb pártiak; a kik pedig sem katonát adni, sem a közös hadsereg fennállásához járulni nem akar-

nak; hanem azt akarják, hogy a magyar nagyrészben földművelő nép elég erős és bátor legyen szembe szállani az ellenséggel, s egyedül a tanulatlan földnéppel védnék az országot, ha talán jönne az ellenség, — kitől az Isten mentsen meg! — az baloldali.

Ez a kettő, a közös adósság és közös hadsereg a delegáción dőlt el. Hát a magyar országgyűlés mit csinált?

1. A földnépének, az egész ország lakóinak kenyerét izesebbé tette; a só árát leszállította, a ki ezt hálával s elismeréssel fogadja, az a jobbhoz tartozik. A ki pedig még ezen is, mint a kákán csomót keres, s azzal bujtogat, hogy „ezt az urak a maguk javáért tették“, az a szélső balpárt gyanúsító embere.

2. A szőlődézmát, mint a régi robotozásnak utolsó sardadjékát, megsemmisítette, s ugyancsak minden urbéri jogot — regalét, korcsmát, mézárszéket szüntetni törekszik, és minden e nemű követeléseket, szerződéseket, viszályokat országos ügygyé emelt.

Ez a jobboldal vezérének, Deáknak, indítványa s győzelme, melyben az országgyűlés baloldala is illő erővel résztvett; csak hogy értetlen egyének azt a gyanúsítást terjesztik, hogy a jobboldaliak, az urak, a robotot is visszakivánják. A mi pedig hogy képtelen: a legegyszerűbb is látja és tudja.

3. A vallások és nemzetiségek közti egyenlőséget kimondotta. Lám 1868 év kellett ahhoz, hogy a magyarok közt az ezer év óta keresztények közt is kimondassék Krisztus Urunk imeszava: „nincs sem zsidó, sem görög, sem scythiai, sem pogány, sem keresztény, minden ember kedves Isten előtt,“ (tegyük hozzá: egyenlő a törvény előtt) a ki cselekszi az ő akaratját.

4. Az iskolákat országos intézetekké tette. A mi azt teszi, hogy nem nézi el, hogy a nép gyermekei tudatlanul

nőjenek fel, a tanítók ne tanítsanak, a gyermekek ne járjanak, a szülők semmit ne törődjenek a neveléssel. Azért, a mely községben nincs annyi erő, tehetség vagy buzgóság, hogy életrevaló iskolát tartson: ott a kormány veszi kezébe a gyepőt, s ő állit iskolát, ő fizeti a tanítót, ő lesz apja, anyja az elhagyatott gyermekeknek, de mindenkinek ám egyaránt, legyen az katolikus, reformatus, lutheranus, zsidó vagy görög hitű; s az ily iskola lesz közös, községi iskola.

Még dicsőbb győzelme ez a jobboldalnak. És azon körülmény, hogy a bal, pedig a mérsékelt balpárt vezére, Tisza K., a felekezetesség mellett szavazott, s megkülönbözteti, külön választja a kath. ref. luth. és zsidó iskolát, ez a körülmény, mondom, sok embert zavarba hoz: hogy melyik hát a helyesebb? De a választás szabad!

5. Horvátország nem ellenség, hanem 28 követével a magyar országgyűlésen vállvetve működik. A béke, a törvényhez való ragaszkodás, a lovagias férfiaság terelte őket vissza. Deák, az emberismerő, emberbecsülő, ki megadja mindenkinek a magáét, hatott reájok.

Erdélyország, mely azon elvnél fogva, hogy: megosztatva az erősek is meggyengülnek, mindeddig elválasztva volt Magyarországtól, háromszázados küzdés után visszacsatoltatott.

Ez is a mostani országgyűlés kitaró munkájának gyümölcse.

Most fogok szólni két igen nevezetes dologról.

1. Szó volt az országgyűlésen, hogy a közelebbi 17 évi ostromállapot alatt szolgált hivatalnokok, kik az új kormány alatt hivatalukból kiesve, kenyerüket elvesztették, — megkapják-e azon fizetést, vagy pensiót, nyugdíjat, mit a császár szolgálatuk után is ígért nekik, vagy attól teljesen megfosztassanak?

Polgártársak! itt a baloldalnak, midőn a nyugdíjakat megtagadni akarta, ugy látszik első tekintetre, mintha igaza volna; mert senki sem fog kételkedni, hogy a mult zsarnok uralom szolgálai ápolásunkra nem méltók: de vegyük csak mélyebben fontolóra a körülményeket, a dolog rögtön más színben tűnik fel előttünk. —

A zsarnokság bérszolgái jól tudták, hogy a rendszer, melyhez szegődtek, Isten és a népek ellen elkövetett bűn levén, csak rövid ideig tarthat. Hogy hát biztosítva legyenek, a lovagias ifju császár becsületszavát adá, miszerint, ha a kormányforma változnék is, ők fizetésöket megkapják.

Becsületes ember tudja, mit tesz az adott szó! Bizony megtartjuk azt, ha sirunk is bele és érte!

Igy volt a dolog királyunkkal is! Szent levén előtte az adott szó, bár jól tudta, hogy meg nem érdemlik: mégis a kiegyezkedés mulhatlan alapjaként kötötte ki előre, hogy kiknek ő ígéretet tett, azoknak fizetése, mig hivatal nélkül vannak, megadassék.

Itéljen józan eszetek, azon néhány millió forintért, mely e célra felmegy, szabad lett volna-e az egész kibékülést dugába dönten, s nem tanácsosabb volt-e a nyugdíjak megadásával hallgatásra birni, — sőt nagylelkűségünkkel leköteltetteinkké tenni volt ellenséginket; midőn a szomorú tapasztalás ugyis azt bizonyítja, hogy a rövid ideig szolgáltak, kik ezért nyugdíjban nem részesültek, a legveszedelmesebb izgatók, hogy a hazát ismét az önkény hatalma alá hajthassák??

Az egész dolog ugysem tart örökké. Matuzsálem egy sem lesz ám a mi istápoljtaink közül! Lassan, lassan majd elhordja őket a szél, s akkor a fizetés is elmulik, — de mit e fizetésen vettünk, a nemzet békéje, egyessége királyával, örök és boldogító lesz. A király megtartotta szavát még

azok iránt is, kik országára vést hoztak! Nemzetem! nem záloga-e ez a te szebb jövőnek!?

2-or. Szó volt az országgyűlésen az ugynevezett fogyasztási és örökösödési adóról. Polgárok! távol van az a jobboldaltól, hogy ez adónemeket helyeselné. De mondjátok meg, mit tehetett mást, mint hogy egy ideig ezeket is meghagyta.

Mint már hallottátok, a mult keserves éveknek milliárd adósságai vannak, ugy az osztrák, mint a magyar nemzet földjére betáblázva. Jó volna, ha a hitelezők, kiknek tartozunk, mind királyunk birodalmában lalnának. Így könnyen tudnánk őket várakozásra szoritani. De tartozunk ám muszának, francziának, angolnak, porosznak és belgának, — a jó ég tudja, még kinek, — és ha nem fizetjük a kamatot: felmondják a tőkét; midőn ezt letenni képesek nem leszünk, hadseregekkel ránk törve, megexequalnak. Van-e köszönet az executióban, nincs-e az mindig pusztulással öszszekötve? tudom, sokan tapasztaltátok már!

Mig azért a legközelebbi országgyűlés az adózás egy más igazságosabb forrását fedezhetné föl, vagy az adót le szállithatná: mint szükséges roszakat nem kell-e ezeket is eltűrnünk, midőn ez ideiglenes türelem békét, a minden jólét alapját, szerzett a nemzet számára?

Hátravan még, hogy szóljak azon ígéretekről, melyekkel a balpárt nevében igyekeznek fellármázni az ország lakosait azok, kik az ígéretekben is határt nem esmernek.

1. Dohányt, szabad dohányt ígérek. Ez is meglesz a kikötött két év után, csakhogy előbb való dolgok is vannak egy rendezetlen országban, mint a pipafüst. A ki szeret füstölni, az ne sajnáljon egy kis adót a szegény hazára.

Jó, hogy a jobboldal ezt el nem törülte, mert bizony egyik fővád előttünk is az lett volna, hogy az urak maguknak szabaddá tették a jó dohányt!

2. Igéri, hogy a stemplit eltörli. Ezt a jobboldal nem tette, mert a gazdag uzorások és szüntelen perlekedő felek helyett, azt a költséget is nem akarja az országgyűlés a békés földművelőkkel fizettetni, mit a stempli pótol. A kinek miből haszna van, jut abból a stemplire is; s a ki szeret perlekedni, az fizessen maga magahelyett. De a nélkülözhetlen kereszt- és utlevelekre, hirdetési, bizonyítványokra sat. el fogja törölni.

3. Földeket osztanak: 1848-ban is többen ígérték ezt. Jellasicb bán is ezen ígérettel hozta be szerezsánjait Magyarországra. Osztottak is földet nekik, akkorát, mely a szegény elámitott embert betakarta sirjába; a ki pedig visszatérhetett, kapott terhes adót és sulyos rabigát. Ezt mi is megkaphatjuk ismét, csak egymást emésztjük, a törvényt ne tiszteljük, és a rendet bontsuk fel. Boldog, ki a más kárán tanul; a magyar, fájdalom! a magáén okul mindenkor.

S lehet-e, hogy földosztás, határ-felbomlás legyen?

Egy kérdést intézek hozzátok! Feleljetek nekem, polgártársak! hogyan akarnátok a földeket megosztozni, ugy-e, te egész sessiós, sessiódhoz aránylag, te fertályos és sok gyermekű, lélekszám szerint; s te semmivel sem bíró azt mondanád: mindenki egyformán kapjon! És meg tudnátok-e valaha egyezni? nem lenne-e ebből czivódás, a czivódásból vérengzés, és mindnyájatok elpusztulása? De már, ha osztozni kellene, mégis csak az volna legigazságosabb, hogy mindenki egyformán kapjon. Ez esetben pedig a felmért ország minden földje, és a lélekszám összehasonlítva, csalhatatlan számokkal mutatják meg, hogy egynek-egynek nem jutna annyi, mennyivel ma egy választó polgár bir.

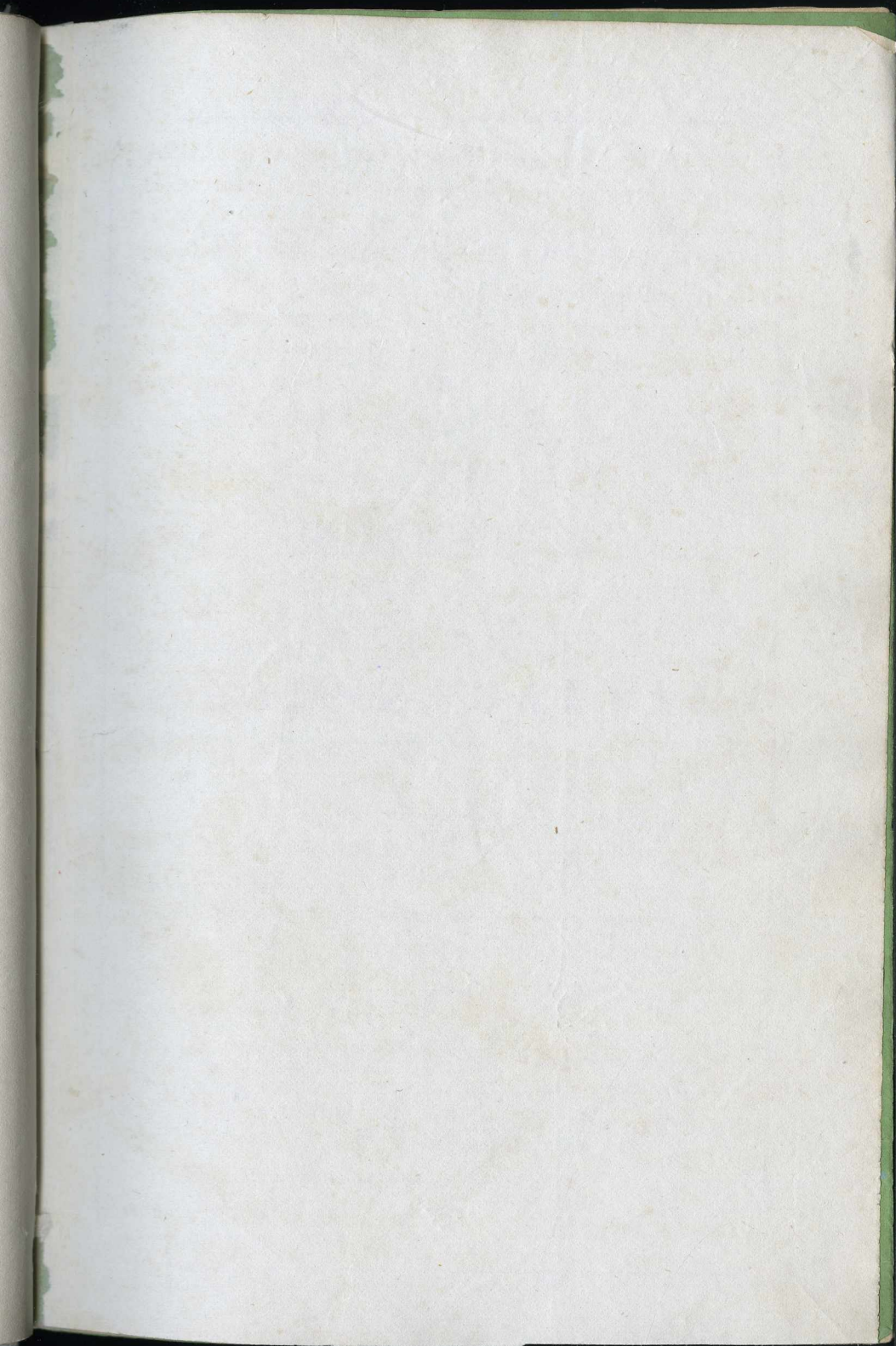
Bizony, ma is igazak b. Salamonnak ime szép szavai: „meg ne mozdítsd a régi határt.“

4. Adót nem fizetünk. Felelet: nem ám, ha meghalunk. S ily botor igérettevőtől jobb, ha elfordulunk. Csak békeség legyen, örömmel adózunk.

Mindezekből azt tanulhatjuk, hogy a sok tekintetben hasznos és szükséges országgyűlési ellenzék rovására, s annak takarója alatt, a nem kiabálva, hanem fáradhatlanul kitartó méltóságban munkálkodó jobboldal ellen most sok szörnyű képtelen dolgokat beszélnek; de ezek részben viszketeg természetű, fiatal, hevesvérű egyének, kiknek a rend, törvényes korlát, komoly munka nincsen inyökre, kik gyermekkorukban nem tanultak meg várakozni, hanem mindenre, a mit elgondolnak, azt mondják: Adjad uram Isten! de mindjárt! részben a kik semmit nem veszthetnek, hanem a zavarosban halászhatnak, a zenebonában nyerhetnek; a kik mindent felforgatni akarnak, s ha szorul a kapcza, odébb állhatnak, és a kik kenyeröket, jövődjöket a nép tudatlanságától s hiszékenységétől várják. Ezek az áldott szabadszóllás kincsét mások félrevezetésére használva, mivel nem tudnak nagyok lenni, nem képesek kitünni az értelmesekek közt az egyenes uton: feltolják magukat prófétáku a szegény együgyü falusi embereknél álutakon.

Azt tanulhatjuk: hogy ne azt kérdezzük, a jobbpárt akarja-e, vagy a balpárt, hanem azt, hogy jót akar-e? mert az irás ezt tanítja: „ne azt nézd, hogy ki mondja, hanem, hogy mit mond?“ Azt tanuljuk végre, hogy a közügynek, a hazának, a polgárok jóllétének s a drága békeségnek, szabadságnak nem azáltal használunk, s mindezeket nem azzal mozdítjuk elő, ha mindenben ellenkezünk, mindenek utját álljuk, mindent gátolunk, s csak azért, mert valaki másként gondolkozik, azt gyűlöljük s egymás erejét fogyasztjuk: hanem azáltal, ha igazán követjük kosorus költönknek a magyar emberhez intézett buzdító szavát:

„Hass, alkoss, gyarapits, s a haza fényre derül.“

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

